

Asia: VN/15547/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 22 §:n ja sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Kantanne ajokorttilausuntojen rajaamisesta pois julkisesta perusterveydenhuollosta

Julkisen terveydenhuollon osallistuminen jatkossakin ajoterveyden arviointiin on tarpeellista riittävän laadun ja vaatimustason ylläpitämiseksi toiminnassa.

Ajoterveyden arvioinnilla on merkitystä kansanterveyden kannalta, ajatellen esimerkiksi sairauksien sekundaarista ehkäisyä. Osa kansalaisista tulee lääkäriin vain silloin, kun tarvitsevat ajokorttilausunnon. Terveyskeskuksessa on tällöin mahdollisuus puuttua havaittuun terveysongelmaan, oli kyseessä sitten metabolinen, kognitiivinen tai psyykinen häiriö, tai esimerkiksi kyse siitä, että henkilö on omaehtoisesti lopettanut sairauden uusiutumista ehkäisevän lääkityksen käytön. Terveyskeskuksessa on mahdollisuus järjestää tarvittavat jatkotoimenpiteet siten, että niiden toteutuminen ei jää pelkästään potilaan itsensä vastuulle.

Valvonnan näkökulmasta on ilmeistä, että on useita yksityislääkäreitä, jotka keskittyvät toiminnassaan ajokorttilausuntojen laatimiseen ja joille nämä lausunnot ovat pääasiallinen tulonlähde. Lounais-Suomen aluehallinto-virastolle on viime vuonna tullut neljä epäkohtailmoitusta koskien alueella toimivia yksityislääkäreitä, jotka puoltavat ajolupia ilmoitusten mukaan ajokyvottomille henkilöille. Ilmoituksissa kerrotaan yksityislääkäreistä, joiden luo osaavat hakeutua kaikki ne, joiden ajolupa on vaakalaudalla. Aluehallintoviraston käsittelyn yhteydessä saadun tiedon mukaan noin 90 % palveluntuottajan asiakkaista voi olla ajokorttitodistusten hakijoita, heistä lähes puolet yli 70-vuotiaita eli laajennetun ajokorttitodistuksen tarvitsevia. Heille on saadun tiedon mukaan varattu vastaanottoaika keskimäärin enintään 30 minuuttia. Enintään 30 minuutin vastaanottoaika on aluehallintoviraston näkemyksen mukaan lähtökohtaisesti riittämätön laajennetun ajokorttilausunnon laatimiseen ajatellen aikaa, joka kuluu potilastietojen tarkistamiseen Kanta-järjestelmästä, etenkin jos henkilöllä on useita sairauksia tai vammoja.

Aluehallintovirasto pohtii myös, miten säilyy yksityislääkärin ammattitaito ajatellen sairauden merkkien havaitsemista ja niihin puuttumista, jos lääkäri vastaanotollaan tapaa lähes yksinomaan ajokorttilausuntoa hakevia potilaita. Potilaan tavoite tällaisella käynnillä on osoittaa olevansa mahdollisimman terve ja tarpeeksi toimintakykyinen ajamaan autoa, samalla kun lääkärin omakin tavoite maksavan asiakkaan miellyttämiseksi on saada aikaan myönteinen lausunto.

Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotuksen vaikutuksista (jakso 4.2)? Onko lakiehdotuksella jotain sellaisia vaikutuksia, joita ei esitysluonnoksessa vielä ole otettu huomioon?

Esitysluonnoksessa ei ole huomioitu sitä, että lakiehdotus tulee todennäköisesti lisäämään erikoissairaanhoidon todistustaakkaa. Erikoissairaanhoidon seurannassa olevat potilaat tulevat todennäköisesti jatkossa aiempaa useammin pyytämään ajokorttilausuntoa erikoissairaanhoidosta välttääkseen yksityislääkärimaksun. Toisaalta vastuullinen erikoissairaanhoido koee lisääntyneitä velvollisuuksia laatia lausunto tietäen ajoterveyden arvioinnin haasteellisuuden yksityislääkärin vastaanotolla.

Kohdassa ”Kotitalouksien asema” mainittu riski yksityisten palveluntuottajien hintojen nostamiseen on aluehallintoviraston näkemyksen mukaan merkittävä ja tulee toteutumaan ajokorttilausuntojen laatimiseen keskittyneiden yksityisten palveluntuottajien reagoidessa lisääntyneeseen kysyntään.

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä perusterveydenhuollossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista perusterveydenhuollossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

-

Kysymys suunnattu hyvinvointialueille: laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä erikoissairaanhoidossa alueellanne vuosittain? Kuinka suuri osa palvelun kustannuksista erikoissairaanhoidossa pystytään kattamaan palvelusta perittävillä asiakasmaksuilla?

-

Kysymys suunnattu yksityisille lääkäriasemille: Teillä laadittavien ajokorttilausuntojen kokonaismäärä vuosittain?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii lääkärin tehokasta työaikaa?

-

Hyvinvointialueille ja yksityisille lääkäriasemille suunnattu kysymys: Kuinka paljon yhden ajokorttilausunnon laatiminen vaatii sairaanhoitajan tehokasta työaikaa?

-

Muita huomioita esitysluonnoksesta?

Kannatamme sosiaalihuoltolain 50 §:n muuttamista esitetyllä tavalla.

Melkas Susanna

Lounais-Suomen aluehallintovirasto - Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat;
Sosiaali- ja terveydenhuollon kantelut ja valvonnat -yksikkö